

המחוזי בתל אביב בהחלטה תקדימית: לא ניתן להתחשב בתמיכה

משפחתית כהכנסה – לצורך קביעת זכות לסיוע בשכר דירה

השופטת ד"ר מיכל אגמון-גונן: "קצבאות הביטוח הלאומי לא מספיקות לקיום

אנושי בכבוד"

בהחלטה תקדימית קבעה היום השופטת ד"ר מיכל אגמון-גונן בבית המשפט המחוזי בתל אביב, כי לצורך קביעת זכות לדיוור ציבורי, לא ניתן להתחשב בתמיכה משפחתית כהכנסה. בית המשפט עמד על כך שמדו"חות שונים של ועדות ממשלתיות ושל הביטוח הלאומי, עולה כי ככלל, הקצבאות הניתנות היום אינן מאפשרות קיום אנושי בכבוד, גם לא בתנאים הבסיסיים והמינימליים ביותר, וקרא למדינה לקבוע מדד לקיום אנושי בכבוד.

השופטת קבעה, כי בהיעדר מדד המבוסס על בדיקות כלכליות וחשובים עדכניים, לא ניתן להניח כי הקצבאות מספיקות לקיום אנושי בכבוד, ועל כן יש להניח כי תמיכה משפחתית היא זו שמאפשרת קיום אנושי בכבוד בתנאים מינימליים, ואין לשלול קצבה (במקרה זה סיוע בשכר דירה) בשל תמיכה משפחתית שכזו.

מדובר בעתירה שהגישה אם חד הורית, גרושה עם שתי בנות, כנגד החלטת משרד השיכון להפסיק סיוע בשכר דירה שקיבלה בשנים קודמות, על אף שלדבריה, מצבה הכלכלי לא רק שלא השתפר - אלא הורע.

החלטת משרד השיכון להפסיק את הסיוע התבססה על דו"ח חוקר, שנשלח מטעם הביטוח הלאומי, בו נטען, שהעותרת אמרה לחוקר שהיא מקבלת סיוע קבוע מהוריה. העותרת הכחישה ואמרה שכל שאמרה לחוקר הוא שאימה סייעה לה באופן חד פעמי. בית המשפט הטיל ספק רב במהימנות דו"ח החוקר, שכן הדו"ח הוגש בשתי גרסאות שונות וסותרות, כולל תוספות מאוחרות בכתב יד (השופטת הורתה למבקר משרד השיכון לחקור את העניין).

השופטת אגמון גונן עמדה באריכות על החסמים במימוש זכויות רווחה העומדים לפני אנשים החיים בעוני, ובמרכזם חוסר האמון במבקשי הסיוע. החוקר לא האמין לעותרת כי היא מתקיימת מההכנסות עליהן הצהירה (עבודה חלקית, קצבת ילדים ומזונות מינימליים), שכן לדברי החוקר הדירה בה גרה העותרת "אינה משדרת מצוקה". השופטת קבעה, כי חופש הבחירה עומד בליבו של כבוד האדם, ויש לאפשר, גם לאנשים המקבלים סיוע מהמדינה, לבחור ולקבוע סדר עדיפויות. כך, אם העותרת מעדיפה לגור בשכונה טובה שם יש סביבה חברתית ולימודית מתאימה יותר לבנותיה, ולהצטמצם בהוצאות בנושאים אחרים, יש לאפשר לה זאת.:

"בהחלט יתכן כי העותרת בחרה לגור בשכונה מבוססת, כדי לדאוג לחינוך טוב יותר וסביבה חברתית טובה יותר לבנותיה, ולהצטמצם בתחומים אחרים, כך עולה מהערעורים שהגישה.... אין להעניש את העותרת על כך שהיא מנסה לשדר נורמליות ושומרת על בית נקי ומסודר...."

אני סבורה כי אין לשלול מהעותרת את זכויותיה רק כיוון שהעדיפה לגור בשכונה שתהווה סביבה חינוכית וטיפולית מתאימה וטובה יותר לבנותיה. אני סבורה כי דחיית בקשתה נבע בעיקר מהעובדה שהתגוררה בשכונה יקרה יחסית, והוציאה סכום לא מבוטל כשכר דירה. חלק מכבוד האדם הוא לאפשר לה בחירה שכזו, גם במסגרת הקצבאות שהיא מקבלת מהמדינה"

לגופו של עניין קבע בית המשפט, כי גם לו הייתה מתקבלת גרסת משרד השיכון, כי העותרת מקבלת תמיכה מהוריה, הרי שלא ניתן לקחת זאת בחשבון כהכנסה לצורך חישוב הזכות. בראש ובראשונה כיון שבהעדר כל מדד או עלות של תנאים בסיסיים לקיום בכבוד, לא ניתן להניח שהסיוע של המדינה לבדו עומד בחובה להבטיח קיום אנושי בכבוד, לרבות בדיוור. השופטת קבעה לעניין זה כי: **"בהיעדר מדד קונקרטי שיבחן מהי העלות ומה נדרש לצורך קיום אנושי בכבוד, לא תהיה הגנה אמיתית על הזכות לקיום בכבוד בישראל. הגיעה השעה שהמדינה תגדיר מדד לקיום אנושי בכבוד.**

הרשות אינה יכולה להחזיק במקל משני קצותיו – מחד לא לקבוע בעצמה מהו המינימום הנדרש לקיום מינימלי בכבוד, ולהראות כי כלל הסיוע והקצבאות מספיקות למקבלי הקצבאות לקיום מינימלי בכבוד, ומהצד השני, לקבוע, ולא בחקיקה ראשית, כי קצבה המתקבלת מקרובי משפחה נכללת בגדר הכנסה לצורך קבלת דיוור ציבורי, תוך הנחה שהקצבה מספיקה לקיום מינימלי בכבוד. אין זה ראוי לשלול את זכאותה של גב' אורן לסיוע בשכר דירה, במיוחד כשהמדינה טרם הגדירה מדד לקיום בכבוד שעל פיו תיבחן המספיקות של הקצבאות השונות המתקבלות לעמידה בסף של קיום מינימלי בכבוד."

הנימוק השני לכך שלא ניתן להגדיר תמיכה משפחתית כהכנסה היה שמקום להתערב בתמיכות פנים משפחתיות, בוודאי ללא חקיקה המסדירה זאת. השופטת אגמון גונן עמדה על הקשיים שב"משפוט" תמיכות פנים משפחתיות המחייבות גמישות, וקבע כי מדובר בנושא שעל המחוקק לעסוק בו, והפנתה להצעת חוק בנושא זה שבינתיים לא קודמה, בין השאר כתוצאה מהקשיים הללו.